

Souhrnná výkonnost ekonomiky

- HDP v 1. pololetí klesl meziročně o 0,75 % při prohloubení poklesu ve 2. čtvrtletí o 1 %**

Objem zboží a služeb vyprodukovaný v České republice v 1. pololetí 2012 byl o tři čtvrtě procenta nižší než ve stejném období 2011. Došlo k tomu prohloubením meziročního poklesu z 0,5 % v 1. čtvrtletí 2012 na 1 % ve 2. čtvrtletí. Meziroční zhoršení ve 2. čtvrtletí oproti meziročnímu vývoji v 1. čtvrtletí přitom bylo zaznamenáno prakticky u všech položek výdajové strany HDP¹, s výjimkou tvorby hrubého kapitálu a dovozu služeb. Poprvé od posledního čtvrtletí 2009 klesla i hrubá přidaná hodnota v české ekonomice. Nepříznivé tendence se tak prohloubily.
- Ztráta výkonnosti české ekonomiky byla meziročně významně hlubší (-1 %) než v EU 27 (-0,3 %)...**

Meziroční pokles HDP ve 2. čtvrtletí zaznamenala i Evropa, poprvé od posledního čtvrtletí 2009. Dluhové problémy eurozóny vedly k hlubšímu poklesu jejího HDP (-0,5 %) než HDP EU 27 (-0,3 %). Ekonomiky šesti zemí unie vykázaly pokles ještě hlubší než ČR - Portugalsko (-3,3 %), Itálie (-2,5 %), ale také Slovinsko (-2,2 %) a Maďarsko (-1,1 %). Nejrychleji rostoucí evropskou ekonomikou bylo Norsko (+4,8 %) a Slovensko (+3 %). Německý HDP stoupl o 1 %.

Evropské ekonomické potíže jsou umocněny problémy s rozpočty, neboť ekonomika USA stoupla ve 2. čtvrtletí meziročně o 2,3 % a HDP Japonska, podněcovaný stále ještě impulsy obnovy po přírodní katastrofě, o 3,6 %.
- ... mezičtvrtletní poklesy patrné ve 2. čtvrtletí už v téměř polovině zemí EU**

Do problémů se dostává v krátkodobé trajektorii stále více zemí EU 27. Z celkem 21 států, které dosud poskytly Eurostatu data o HDP, vykázalo 11 mezičtvrtletní pokles, devět z nich pak hlubší než ČR - kromě jižních zemí v dluhové krizi to bylo i značně monoproduktově zaměřené Finsko (-1,1 %) s kolísáním růstů a poklesů už od krize, Slovinsko (-1 %) s problémy od počátku roku 2011 a z EU 15 pak Belgie, Dánsko a Spojené království (shodně -0,5 %). Nejvýkonnější bylo ve 2. čtvrtletí v mezičtvrtletním srovnání Švédsko (1,4 %) a Slovensko (+0,7 %). Nepříznivému vývoji vnější poptávky odolávající Německo zvýšilo HDP proti 1. čtvrtletí o 0,3 %.
- V recesi spolu s ČR dalších šest zemí**

I když EU 27 ani eurozóna jako celek v technické recesi nejsou díky mezičtvrtletní stagnaci v 1. čtvrtletí, podle dosažitelných dat ji v pololetí 2012 zaznamenala současně s ČR i Itálie, Španělsko, Portugalsko, Slovinsko, Maďarsko a Spojené království. Příčiny recese jsou však rozdílné - kromě vážných dluhových problémů jižních zemí ji způsobila např. i slabá výkonnost sektoru služeb (Velká Británie) nebo tvrdá snaha po řešení nerovnováh (Maďarsko s fiskální konsolidací - země měla v žebříčku zemí EU 27 nejvyšší relativní vládní přebytek).
- Pololetní data ovlivněna zhoršením vývoje ve 2. čtvrtletí**

Především nižší výdaje na konečnou spotřebu a jejich váha v HDP České republiky ovlivnily jeho pokles - za pololetí 2012 klesly tyto výdaje reálně o 2,2 %. Domácnosti omezily spotřebu o 2,9 %, vládní sektor o 0,7 %. Vlivem ubývání zásob byla tvorba hrubého kapitálu v pololetí 2012 sice meziročně výrazně nižší (-7,9 % po +2,1 % ve stejném období 2011), pro samotné investice to však neplatilo - tvorba hrubého fixního kapitálu narostla o 0,8 % (-0,2 % v pololetí 2011), a to díky stagnaci z 2. čtvrtletí. Právě investice byly jednou ze dvou složek výdajů na HDP, u nichž 2. čtvrtletí vývoj za celé pololetí nezhoršilo.

Export za 1. pololetí vzrostl reálně o 5,4 % při slabším tempu vývozu služeb (+3,2 %) než vývozu zboží (+5,8 %). Dovoz trpící slabou domácí poptávkou stoupl proti 1. pololetí 2011 jen o 2,1 % vlivem značné ztráty tempa importu zboží (+1,5 %) při růstu dovozu služeb o 6,1 % (import služeb byl s investicemi druhou položkou výdajů, kde se meziroční vývoj ve 2. čtvrtletí proti meziroční změně v 1. čtvrtletí nezhoršil).

Ztráta tempa u směny zboží a služeb se zahraničím je však obrovská, protože za 1. pololetí 2011 stoupl export z ČR meziročně reálně o 15,6 % a dovoz o 12,8 %. Vzhledem k pozici čistého exportu jako jediného přispěvatele k růstu HDP už několik čtvrtletí za sebou je tato situace při případném dalším poklesu zahraniční poptávky rizikem pro ekonomický vývoj ČR.

¹ Pokud není uvedeno jinak, jsou data o HDP a jeho složkách uvažována v reálném vyjádření a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy, a to i v komparacích s EU..

V evropském srovnání rostl vývoz z ČR rychleji než z EU 27, ale ve 2. čtvrtletí jeho tempo oslabilo, zatímco v EU se zvýšilo. Obdobně tomu bylo u dovozů, které v EU ve 2. čtvrtletí ožily, zatímco v ČR jejich dynamika dále klesla.

- **Směrem k růstu HDP přispíval už čtvrté čtvrtletí za sebou opět jen zahraniční obchod**

Charakter příspěvků jednotlivých výdajových položek k růstu nedoznal změn. HDP byl ve 2. čtvrtletí už šestý kvartál za sebou tažen dolů ještě více zredukovanými výdaji na spotřebu, které jeho dynamiku snížily o 1,9 p.b., zatímco v 1. čtvrtletí jen o 1,3 p.b. - více ubrala růstu HDP jak opět nižší spotřeba domácností (-1,7 p.b. proti -1,2 p.b. v 1. čtvrtletí), tak i vlády (-0,2 p.b. proti -0,1 p.b.). Rovněž silný pozitivní příspěvek zahraničního obchodu se zmenšil na +2,1 p.b. ve srovnání s +3 p.b. v 1. čtvrtletí. Zůstal však jedinou položkou výdajů, která působila směrem k růstu HDP (již čtyři kvartály za sebou). Tvorba hrubého kapitálu sice ve 2. čtvrtletí ovlivňovala růst negativně (-1,3 p.b.), ovšem ne takovou silou jako v 1. čtvrtletí (-2,2 p.b.). Samotná tvorba hrubého fixního kapitálu se na stlačení tempa HDP nepodílela – ve 2. čtvrtletí byl její vliv neutrální, v 1. čtvrtletí růst HDP posilovala (+0,4 p.b.).

Na pokles HDP v EU 27 působily také snížené výdaje domácností, ale ve srovnání s ČR s menší intenzitou (-0,3 p.b.). Spotřeba vlády růst unijního HDP na rozdíl od HDP ČR zvyšovala (+0,1 p.b.), stejně tak čistý export (+1,2 p.b.). Vývoj zásob i investic v EU 27 však působil negativně (-0,9 p.b., resp. -0,4 p.b.).

- **Útlum výdajů na konečnou spotřebu domácností byl po Portugalsku druhý nehlubší v EU**

Kladné i záporné příspěvky k růstu HDP určovala dynamika jeho složek. Útlum výdajů na konečnou spotřebu domácností (-3,3 %) byl v ČR ve 2. čtvrtletí meziročně druhý nehlubší v EU po Portugalsku (-5,9 %). Nejvyšší růst vykazovaly domácnosti chudších zemí EU (Bulharsko, Rumunsko, Litva), ale i Německo (+1,5 %).

Pokles poptávky českých domácností byl patrný v meziročním vyjádření už z počátku roku 2011. Ve dvou čtvrtletích 2012 se však pokles dále prohloubil. Mezičtvrtletně se výdaje domácností ve 2. čtvrtletí 2012 snížily méně (-1,1 % proti -1,8 % v 1. prvním čtvrtletí). I tak však byl pokles třetí nehlubší v EU po Finsku a Kypru, kde však šlo o propady nenadálé, nikoli trendový jev jako v ČR.

- **V EU 27 vládní výdaje meziročně o 0,4 % stouply, v ČR je škrty dále prohloubily na meziročních -0,9 %**

Úspory ve výdajích vlády na spotřebu rovněž zesílily a ve 2. čtvrtletí 2012 byly tyto výdaje meziročně o 0,9 % nižší (v 1. čtvrtletí o 0,5 % a ve stejných obdobích 2011 spotřeboval vládní sektor ČR meziročně méně o 1,3 % resp. 0,4 %). Škrty byly patrné i oproti 1. čtvrtletí (-1,1 %, přičemž stejným tempem se snížila mezičtvrtletně i spotřeba domácností).

V Evropě naopak vládní výdaje v úhrnu za EU 27 meziročně stouply o 0,4 % v 1. i 2. čtvrtletí 2012, taženy jejich růstem ve velkých ekonomikách (Německo +1,1 %, Francie 1,3 %). Podle dosažitelných dat Eurostatu však ve dvanácti zemích EU vládní výdaje meziročně klesly, mezičtvrtletně pak v devíti zemích. V České republice byla intenzita škrů ve výdajích vlády ve 2. čtvrtletí v mezičtvrtletním srovnání třetí nejsilnější po Slovinsku a Slovensku, V meziročním srovnání krátilo více než ČR vládní výdaje deset zemí. Zadluženost vládního sektoru ČR je podle dat roku 2011 sedmá nejvyšší v EU.

- **Silný mezičtvrtletní růst investic při jejich meziroční stagnaci**

Silný mezičtvrtletní přírůstek investic ve 2. čtvrtletí 2012 (+7 %) byl velmi pozitivní, i když mohl být ovlivněn srovnávací základnou (prudký propad o 8 % v 1. čtvrtletí). Navíc druhá čtvrtletí vykazují jistou cykličnost, s nejsilnějšími mezičtvrtletními přírůstky z celého roku. Bylo tomu tak v posledních dvou letech (v roce 2011 dokonce s mezičtvrtletním růstem o 8,7 % ve 2. čtvrtletí) a také v období 2003-2005. Právě extrém 2. čtvrtletí roku 2011 vysvětluje, že v meziročním srovnání ve stejném období roku 2012 investice v ČR pouze stagnovaly.

Přestože často zazní názor, že restriktce v české ekonomice jsou velmi silné a nedávají prostor pro investování, je v Evropě z tohoto pohledu situace ještě horší – objem investic tam klesá již dvě čtvrtletí za sebou (v EU 27 ve 2. čtvrtletí meziročně o 2 %, v eurozóně o 3 %). Do pětice zemí s nehlubším poklesem investic patří již několik čtvrtletí po sobě Kypr a Portugalsko s dvojcifernými propady a dále Španělsko a Slovinsko. Dvojciferné růsty investic zaznamenávaly pobaltské země a Rumunsko.

- **Pololetní stagnace hrubé přidané hodnoty po poklesu ve 2. čtvrtletí; lepší výsledek zaznamenala jen tři odvětví s nízkou váhou**

Hrubá přidaná hodnota v 1. pololetí proti stejnému období 2011 reálně stagnovala (+0,04 %), když v 1. pololetí 2011 meziročně vzrostla o 2,2 %. Nejlépe si vedl zpracovatelský průmysl (+5,7 %). Ve stejném období 2011 však byl jeho přírůstek téměř dvojnásobný (+10,5 %). Co se vytvořených zdrojů týká, byly výsledky vesměs horší oproti výsledkům z 1. pololetí 2011. Lepší byly jen v činnostech spojených s nemovitostmi, v úhrnu za odvětví s názvem Profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti a také v aktivitách tzv. ostatních služeb. Tato odvětví dohromady však tvoří jen 15 % objemu hrubé přidané hodnoty v české ekonomice.

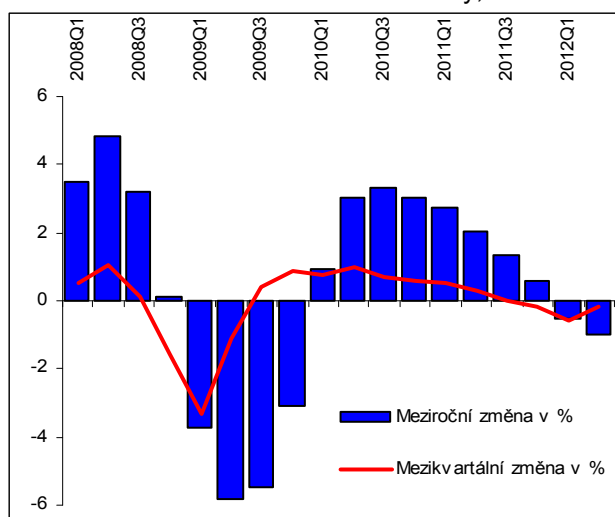
Nejhlubší meziroční propad zaznamenalo v 1. pololetí 2012 stavebnictví (-9,9 %), čímž se jeho pokles ze stejného období 2011 (-5 %) ještě dále prohloubil. Překvapivě nižší byla i vykázaná hrubá přidaná hodnota v peněžnictví a pojišťovnictví (-5,1 % proti +4,4 % v 1. pololetí 2011). Projevil se tak její výrazný pokles z 1. čtvrtletí 2012 (-7,9 %), který se ve 2. čtvrtletí dařilo zmírnit jen částečně (-2 %). Peněžnictví a pojišťovnictví tak patřilo už jen ke dvěma skupinám činností, které byly ve 2. čtvrtletí úspěšnější než v 1. čtvrtletí, a to buď vykázaným vyšším růstem hrubé přidané hodnoty, jako tomu bylo u veřejných služeb (veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče) anebo ztlumením předchozího propadu (informační a telekomunikační činnosti).

I přes pokles hrubé přidané hodnoty ve 2. čtvrtletí (-0,3 %) a její pololetní stagnaci byl její vývoj příznivější než vývoj HDP. V EU 27 byl meziroční pokles hrubé přidané hodnoty mírnější (-0,2 %), v eurozóně (-0,3 %) shodný s ČR.

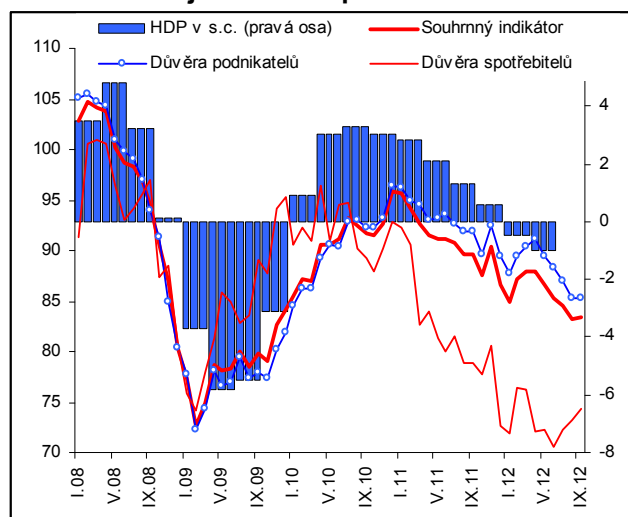
- **Reálný domácí důchod rostl pomaleji než HDP, obchodní ztráty meziročně nižší**

Česká republika zaznamenala naposledy pololetní zisk ze zahraničního obchodu, generovaný příznivým vývojem cen, v roce 2009. Od té doby působí vývoj směnných relací ztrátu, která v pololetí 2012 činila 22,1 mld. korun. Oproti pololetním propočtům za roky 2011 a 2010 byla tato ztráta nižší, na čemž se mohly podepsat i nižší toky zboží v pololetí 2012 oproti předchozím letům. Reálný hrubý domácí důchod v 1. i 2. čtvrtletí meziročně klesal, a to výrazněji než ve srovnatelných obdobích roku 2011. O hlubší pokles šlo i v porovnání s tempem HDP v reálném vyjádření.

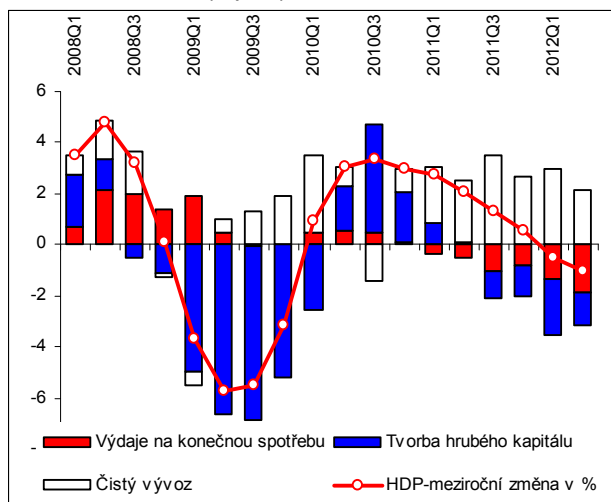
Graf č. 1 Hrubý domácí produkt (reálně, očištěn o sezónnost a kalendářní vlivy, změna v %)

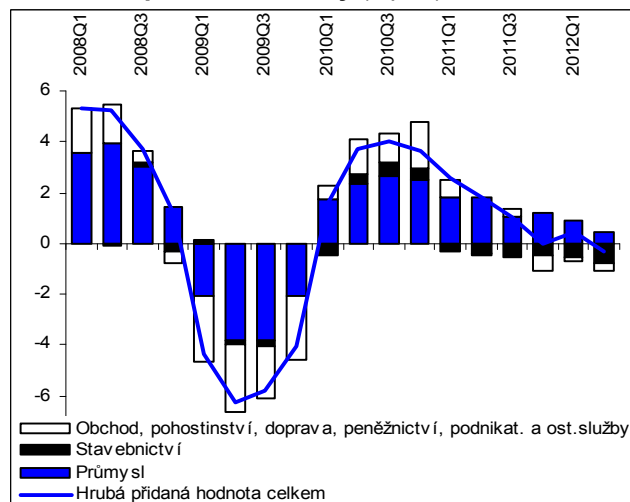
Graf č. 2 HDP (y/y v %) a indikátory důvěry podle konjunkturních průzkumů ČSÚ

Graf č. 3 Příspěvky výdajových složek k růstu HDP (v p.b.)

Graf č. 4 Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty (v p.b.)

Pramen: ČSÚ